

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 14 februari 1918 kl. 1/2 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ändring av 60 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.
(2:a avd.)

Uti två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen nr 99 i första kammaren av herr *Hellström m. fl.* och nr 214 i andra kammaren av herr *von Sneidern m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att 60 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, sådant detta lagrum lyder enligt lagen den 13 september 1907, skall erhålla följande ändrade lydelse, att träda i kraft den 1 januari 1919:

»Av uppskattade kostnaden för underhållet av allmän väg, bro och färja lämnas tre tiondedelar av statsmedel. Därutöver — — — envar av dem.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd härför, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Enligt ursprungliga lydelsen av 60 § väglagen lämnades en tiondel utav den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnaden av statsmedel. 1905 års riksdag höjde, såsom i motionerna erinrats, detta statsbidrag till tre tjugondelar av uppskattade kostnaden för underhållet av allmän väg, bro och färja, efter vilken grund statsbidraget fortfarande utgår. Såsom motionärerna jämväl framhållit hava sedermera upprepade motioner väckts om statsbidragets höjande dels till halva och dels, i likhet med i förevarande motion, till tre tiondelar av nämnda kostnad, men hava samtliga dessa motioner avvisats av riksdagen.

I sitt år 1912 senast avgivna utlåtande i ämnet med anledning av en inom andra kammaren av herr *Olausson m. fl.* väckt motion hemställde utskottet, att densamma icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Anledningen härtill var den, att utskottet ansåg lämpligt, att med prövningen av förslaget finge tillsvidare anstå i avvaktan på resul-

Utskottet.

tatet av den utredning i ämnet, som komme att avgivas av år 1911 utav chefen för finansdepartementet särskilt tillkallade sakkunniga. Enligt vad utskottet inhämtat hava bemälda sakkunniga, den s. k. vägkommissionen, avgivit ett den 15 december 1916 dagtecknat betänkande med bland annat förslag till lag om allmänna vägar på landet. Detta förslag innehåller visserligen åtskilliga uppslag för åvägabringande av jämnare fördelning av väghållningsbesväret. Men å andra sidan har kommissionen, enligt vad till utskottets kännedom kommit, ännu icke avgivit i betänkandet bebådadt förslag angående ändrade grunder för vägs kattens utgörande inom kommunerna och den kommunala organisationen därför.

Då härav framgår, att det icke under den närmaste framtiden är att emotse några ändrade bestämmelser angående vägarnas underhåll, finner utskottet sig böra med anledning av de ifrågavarande motionerna upptaga till behandling, huruvida föreliggande omständigheter nödvändiggöra, att redan nu bestämmelser av provisorisk karaktär utfärdas om ändrade grunder för statsbidragets utgående.

I likhet med motionärerna finner utskottet, att de skäl, som av särskilda utskottet vid 1905 års riksdag anförts till stöd för höjning av statsanslaget, numera hava erhållit ökad giltighet. Utan tvivel har nuvarande samfärdsmedels större rörlighet medfört, att vägarna nu mindre än förr kunna anses tjäna företrädesvis mera lokala behov och intressen. Utskottet vill därför understryka den av 1905 års särskilda utskott och motionärerna uttalade uppfattningen om vägväsendet såsom ett allmänt statsintresse. Den ökade användningen av automobiler, särskilt lastautomobiler, och den livligare trafiken ställa allt större krav på vägarnas beskaffenhet. Det har därför blivit av betydelse för landsbygdens utveckling att äga ett tidsenligt ordnat vägväsende och goda vägar.

Därest vägar och broar skola kunna fylla de stegrade kraven, medför detta tydligen ökade kostnader för dessas underhåll. Härtill kommer alltjämt stigande kostnader för såväl arbete som väglagningsämnen och material. Tages dessutom penningvärdets fall i betraktande, torde det vara uppenbart, att vägbördans tyngd avsevärt ökats sedan väglagens tillkomst år 1891. Att denna betydliga ökning ej kan uppvägas av den höjning av statsbidraget med en tjugondel, som medgavs av 1905 års riksdag, synes utskottet ligga i öppen dag. Enligt utskottets förmenande är det icke uteslutet, att, därest en höjning av nu utgående statsbidrag icke medgives, detta kommer att inverka hindrande på anläggandet av nya vägar, enär det icke är osannolikt, att vederbörande väghållningsdistrikt av fruktan för bördan av framtida underhåll draga sig för anläggande av nya vägar.

Beträffande vägs-kattens storlek tillåter sig utskottet åberopa följande ur ett av särskilt tillkallade sakkunniga den 3 februari 1917 avgivet betänkande med förslag angående statsunderstöd åt synnerligt skattetyngda landskommuner hämtade tablå över vägs-katten under år 1914:

L ä n.	Uttaxeringen per inkomst-vägfyrk, evalverad till uttaxering per 100 kr. inkomst.	L ä n.	Uttaxeringen per inkomst-vägfyrk, evalverad till uttaxering per 100 kr. inkomst.
	Ore.		Ore.
Stockholms	34.90	Älvsborgs	62.87
Uppsala	57.87	Skaraborgs	72.40
Södermanlands	44.47	Värmlands	69.90
Östergötlands	61.13	Örebro	36.47
Jönköpings	68.97	Västmanlands	56.13
Kronobergs	65.73	Kopparbergs	60.17
Kalmar	53.20	Gävleborgs	42.67
Gottlands	95.47	Västernorrlands	83.63
Blekinge	66.67	Jämtlands	114.23
Kristianstads	80.30	Västerbottens	131.20
Malmöhus	82.60	Norrbottnens	114.40
Hallands	74.67	I medeltal per vägfyrk	67.77
Göteborg och Bohus	77.30		

Vägs-katten utgår av jordbruksfastighet med 5 gånger — varav större delen in natura — och ur annan fastighet med 3 gånger så stort belopp som av inkomst.»

Enligt vad nämnda sakkunniga tillika meddelat avvika ovan intagna tablås siffror icke i avsevärd mån från motsvarande siffror för de fem närmast föregående åren, och föreligger ej heller någon anledning till antagande, att statistiken för tiden efter 1914 kommer att visa nämnvärt avvikande resultat.

Enligt 60 § väglagen må visserligen väghållningsdistrikt, som äro med väghållning synnerligt betungade, kunna efter Kungl. Maj:ts prövning av staten erhålla särskilt understöd, i den mån medel, som för sådant ändamål må vara anslagna, därtill lämna tillgång. Att det extra anslag å 150,000 kronor, som under en följd av år utgått och för närvarande utgår, emellertid icke kan förslå till förnöjande av alla de distrikt, som, enligt vad av ovanintagna tablå torde framgå, därav äro

i behov, är klart. På grund av vad sålunda anförts finner utskottet den av motionärerna föreslagna fördubblingen av ifrågavarande statsbidrag från tre tjugondelar till tre tiondelar vara av behovet påkallad.

Då den föreslagna höjningen innebär, att sju tiondelar av vägunderhållet alltjämt skola bestridas av väghållningsdistriktet, finner utskottet en sådan höjning icke kunna verka till förkvävande av det bidragstagande distriktets eget intresse till sparsam och klok hushållning i ifrågavarande avseende.

Utskottet anser sig slutligen böra framhålla, att bifall till motionerna förutsätter en ökning av nu utgående ordinarie statsbidrag med 1,350,000 kronor, varom utskottet i anledning av därom väckt motion kommer att avgiva särskilt utlåtande,

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner, må för sin del antaga följande

»L a g

om ändrad lydelse av 60 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, sådant detta lagrum lyder enligt lagen den 13 september 1907.

Av uppskattade kostnaden för underhållet av allmän väg, bro och färja lämnas tre tiondelar av statsmedel. Därutöver — — — — en var av dem.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919.»

Stockholm den 14 februari 1918.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: se utlåtande nr 15.

Reservationer

av herrar Lindblad och Vasseur, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Enligt etc. — — — — avvisats av riksdagen.

Av den tillgängliga statistiken över uttaxerad vägskatt framgår, att medeltalet uttaxering är högst olika inom olika län samt att vägbördans tyngd är än mer ojämnt fördelad på de olika väghållningsdistrikten.

Skulle, utöver nu utgående statsbidrag, ytterligare bidrag erfordras, anser utskottet i enlighet med sin vid föregående tillfällen uttalade åsikt ändamålet med ett sådant bidrag endast böra vara att bereda en lindring och utjämning av vägbördan mellan olika vägdistrikt. Den föreslagna höjningen av statsbidraget finner utskottet ej heller tillräddig med hänsyn till faran därav, att staten genom upprepade mindre höjningar lätt kunde så småningom ledas till ett övertagande av väghållningsbesväret i dess helhet.

Härtill kommer att såväl den kommunala beskattningen som grunderna för vägskattens utgörande äro föremål för utredning och att man torde hava att vänta förslag i båda dessa avseenden inom en nära framtid.

På grund av vad sålunda anförts, och då utskottet anser, att de pågående utredningarna icke böra genom nu föreslagen åtgärd föregripas, får utskottet hemställa,

att förevarande motion ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»

samt av herrar Ericsson, Aaby, greve Wachtmeister, Nilsson i Tånga, Johansson och friherre Silfverschiöld.
